

Vergaderjaar 2024–2025

30 234

Toekomstig sportbeleid

Nr. 405

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 april 2025

Met deze brief bied ik u, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris van Participatie en Integratie, de monitor OVIVI «Ons Voetbal Is Van Iedereen» (OVIVI) 2024 en de eerste monitor «Onze Club Is Van Iedereen» (OCIVI) aan.

Sinds de lancering van de aanpak OVIVI in 2020 stuur ik u mede namens de genoemde bewindspersonen jaarlijks deze monitor. Graag neem ik u mee in de resultaten van deze monitor OVIVI. Een aantal bevindingen licht ik er aan de hand van de actielijnen uit. Ook maak ik van de gelegenheid gebruik om de eerste monitor OCIVI en de inzichten die hieruit voort komen met u te delen.

OVIVI

Met de aanpak van OVIVI stellen we als doel om discriminatie en racisme in het voetbal tegen te gaan. De aanpak bereikt steeds meer clubs en mensen met de boodschap dat discriminatie en racisme niet getolereerd wordt binnen het voetbal, niet binnen de sport en niet in onze samenleving. Zo is er een speciaal aanklager aangesteld, is er een Meldingsapp en een campagne ontwikkeld, werken we aan slimme technologie en zijn er trainingsprogramma's ontwikkeld. Het doel is om eind van dit jaar 25% van de clubs (dat zijn circa 750 clubs aan veld- en zaalvoetbal samen) op verschillende manieren te hebben bereikt met het programma. Zo hebben afgelopen najaar ruim 500 verenigingen de Discriminatie=Kansloos-campagnepakketten aangevraagd en in hun bezit. Het pakket is onder andere voorzien van borden voor op de hekken van het sportpark en attributen als tegels en vlaggen.

Het jaar 2024 stond vooral in het teken van de doorstart van OVIVI 2 waarbinnen de lijnen «Voorkomen», «Signaleren», «Sanctioneren» en «Samen aan de slag» centraal stonden.

Voorkomen

Discriminatie kan leiden tot uitsluiting, ongelijkheid en onrechtvaardige behandeling van individuen of groepen op basis van kenmerken zoals geslacht, ras, seksuele geaardheid, religie, of andere persoonlijke kenmerken. Het is belangrijk om discriminatie te signaleren, te voorkomen en waar nodig aan te pakken.

Binnen de lijn «Voorkomen» en met name in de campagne is de aandacht verschoven van bewustwording naar het vaststellen van een gezamenlijke norm en een focus op gedragsverandering. Er is met elkaar, overheid en de voetbalsector, een norm gesteld en met de publiekscampagne Discriminatie = Kansloos moeten omstanders vaker in actie gaan komen. Binnen de campagne worden er handelingsperspectieven onder de aandacht gebracht om actie te ondernemen in het geval van discriminatie. Zoals (gezamenlijk) de dader aanspreken, door meer melding te maken bij de KNVB of bij de scheidsrechter en het clubbestuur of een steward betrekken.

Door de uitbreiding van de trainingsprogramma's van OVIVI naar OCIVI biedt het gemeenten die aan de slag willen met sport en discriminatie, mogelijkheden om meerdere takken van sport te bereiken. De gemeenten zijn daarmee een belangrijke gesprekspartner met een aanjagende functie voor de clubs op lokaal niveau.

Alle betaaldvoetbalorganisatie's (bvo's) hebben, als onderdeel van de licentie-eisen, beleid op het gebied van racisme en discriminatie. Het thema krijgt binnen de clubs steeds meer aandacht. Hoewel alle bvo's beleidsaandacht hebben voor racisme en discriminatie, verschilt de bereidwilligheid en de capaciteit om antidiscriminatie- en antiracisme-beleid in praktijk te brengen. Onder de aanpak OVIVI zijn interventies speciaal ontwikkeld en toegespitst op bvo's, maar zij zijn nog niet ingezet. Antidiscriminatie is wel een verplicht onderdeel geworden van de (bij)scholing van stewards en veiligheidscoördinatoren.

Signaleren

De monitor geeft inzicht in het aantal meldingen ten aanzien van discriminatie en racisme, zowel binnen het amateurvoetbal als het betaald voetbal. In het seizoen 2023/2024 werden 341 discriminatiezaken in het amateurvoetbal gemeld. Ter vergelijking, het seizoen ervoor waren dat 288 zaken. Er wordt dus meer gemeld. Van de 341 meldingen in het seizoen 2023/2024 is aan 65% gevolg gegeven via een tuchtrechtelijk onderzoek. Dat is beduidend minder dan in 2022/2023 (94%). De oorzaak van het minder gevolg geven via tuchtrechtelijk onderzoek is onbekend zo geven de onderzoekers aan. In (minimaal) 47 zaken is de melding geseponeerd, in (minimaal) 167 zaken werd een schikking aangeboden. Er is niet geregistreerd in hoeveel gevallen een schikking werd geaccepteerd of in hoeveel gevallen er bestraffing, vrijspraak of verenigingsadvies volgde.

Personen melden via onder meer het (digitale) wedstrijdformulier, de inbox van de speciaal aanklager, de Meldingsapp en het Meldpunt Wanordelijkheden. Hierbij valt op dat het aandeel meldingen via het Meldpunt Wanordelijkheden (41%) sterk is toegenomen ten opzichte van het vorige jaar (18%). Vergeleken met eerdere jaren was de discriminatiegrond van meldingen in 2024 vaak onbekend (34%). Volgens de onderzoekers komt dit laatste voort uit personele wisselingen waardoor een deel van de discriminatieregistratie niet is verwerkt. Deze verwerkingen zijn niet ingehaald maar inmiddels is dit weer volledig functionerend.

Meldingen gingen vooral over huidskleur/afkomst (36%) of seksuele oriëntatie (29%). Het aantal meldingen van discriminatie en racisme in het amateurvoetbal is na een lichte daling in seizoen 2022/2023 vergelijkbaar met het seizoen 2021/2022.

Het aantal meldingen binnen het betaald voetbal nam in het seizoen 2023/2024 af. Het betroffen vooral meldingen van antisemitisme en racisme. De KVNБ ontving in het seizoen 2023/2024 zestien meldingen via de Meldingsapp. Binnen het voetbal zijn ook LHBTIQ+ personen een kwetsbare groep. Zij worden met enige regelmaat gediscrimineerd en zijn onderwerp van spot en haat in homofobe spreekkoren. Er zijn in het betaald voetbal standaardprotocollen ingevoerd voor de aanpak van homofobe spreekkoren gericht op individuen. Doel is om dit protocol in 2024/2025 uit te breiden naar groepen. Het is aan bvo's om ongewenste spreekkoren en verbaal geweld tegen te gaan. Een onafhankelijk aanklager kan toetsen bij incidenten of clubs voldoende hebben gedaan om kwetsende spreekkoren te bestrijden. Ook gaan clubs met supporters in gesprek over wat wel en niet toelaatbaar is. Bovenal blijft dit kabinet samen met de sport zich hard maken om de veiligheid van iedereen waaronder ook LHBTIQ+ personen, in het voetbal én daarbuiten te verbeteren.

Sanctioneren

Met betrekking tot de digitale meldplicht is het Ministerie van Justitie en Veiligheid in seizoen 2023/2024 gestart met de eerste pilotfase van de Mini ID, waarin de bruikbaarheid, veiligheid en techniek van de Mini ID voor het ten uitvoer brengen van een digitale meldplicht bij een bestuursrechtelijk gebiedsverbod is getest. De resultaten waren positief gestart met de volgende fase van de pilot digitale meldplicht. Vanaf begin april kunnen de gemeenten Leeuwarden, Rotterdam en Utrecht de Mini ID, een klein draagbaar kastje, inzetten om een gebiedsverbod met digitale meldplicht op te leggen aan overlast gevende voetbalsupporters. Zie voor verdere berichtgeving de brief over de voortgang digitale meldplicht van de Minister van Justitie en Veiligheid van 31 maart jl. (Kamerstuk II 2024/25, 25 232, nr. 91).

Samen aan de slag

Uit de monitor blijkt dat de aanpak OVIVI wordt gedragen door het commitment van en de samenwerking tussen alle partners en met name ook door het programmamanagement vanuit de KNVB. Daar ligt de rol en de kracht naar buiten toe, naar belangenorganisaties en ketenpartners en de kennisuitwisseling met internationale voetbalbonden. De onderzoekers constateren dat dit een belangrijke functie is om het programma draaiende te houden en om ervoor te zorgen dat de aandacht voor de thematiek niet verslapt. Voor alle bevindingen en details verwijs ik naar de monitor.

OCIVI

NOC*NSF is in 2023 het beleidsprogramma «Onze Club Is Van Iedereen» (OCIVI) gestart met als doelstelling inclusie binnen de Nederlandse sportorganisaties bevorderen en discriminatie aanpakken. Via de trainingsprogramma's binnen sportorganisaties kunnen interventies worden ingezet om met het thema aan de slag te gaan. Aan OCIVI nemen in totaal twaalf brancheorganisaties deel, zowel afkomstig uit de georganiseerde als de ondernemende sport. NOC*NSF voert OCIVI uit in samenwerking met het Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS) én actief betrokken sportbonden en brancheorganisaties.

Redenen voor sportaanbieders en brancheorganisaties om deel te nemen aan OCIVI zijn een meer veilige en inclusieve sport, de wens om sociale diversiteit binnen een club te vergroten en om bewustwording over discriminatie te vergroten. Vooral omdat OCIVI communicatief en financieel (extra) gelegenheid biedt om activiteiten door te ontwikkelen of (beter) in de praktijk te brengen.

Vanuit NOC*NSF en brancheorganisaties is aangegeven 1.500 sportaanbieders te willen bereiken met de OCIVI-interventies tegen het einde van 2025. Er zijn in 2024 in totaal 129 interventies door sportaanbieders afgenomen. Van de interventies is de «VR-Experience» in 2024 het meest toegepast binnen OCIVI. Via deze experience beleef je sociale uitsluiting door de ogen van iemand die hier dagelijks mee te maken krijgt. Vooral handbalaanbieders, de roeibond, NOC*NSF, gemeenten en sportservice organisaties hebben bij elkaar deze interventie 57 keer ingezet. De theatervoorstelling van gezelschap «Live Your Story» volgt daarna en is vanuit OCIVI in totaal 35 keer gespeeld. De voorstelling heeft als doel het gesprek over empathie en inclusie op een laagdrempelige en humoristische manier op gang te brengen.

De monitor laat zien dat in het afgelopen jaar geen van de organisaties het beoogde aantal sportaanbieders heeft bereikt. Het doel is dus nog niet gehaald en er zal dus extra werk verricht moeten worden om het doel alsnog te halen in het

komende jaar. Als mogelijke verklaring geven de onderzoekers aan dat sportaanbieders antidiscriminatie en inclusie niet als prioriteiten zien. Belangrijk zijn volgens de onderzoekers aanjagers die OCIVI-interventies koppelen aan aanpalende thema's, zoals sociale veiligheid, binnen de organisatie. Door op die manier de thematiek als breder speerpunt bij gemeenten en andere stakeholders onder de aandacht te brengen. Daarbij is een betere afstemming tussen de brancheorganisaties en NOC*NSF met de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) relevant, om na te gaan hoe OCIVI een plek kan krijgen in bijeenkomsten die VSG organiseert voor gemeenten en sportaanbieders.

Tevens is van belang dat NOC*NSF en brancheorganisaties in gesprek blijven met de betrokken sportaanbieders om de behoeften aan interventies en inhoud ervan scherp te krijgen en te houden. Hoe beter het aanbod en de behoeften matchen, hoe meer aanbieders er in potentie via de OCIVI-interventies zijn te bereiken.

Conclusie monitor OVIVI en OCIVI

De monitor laat zien dat OVIVI met de aandacht voor discriminatie en racisme en de uitvoering van maatregelen in de afgelopen tijd een stap in de goede richting heeft gezet. Onder andere met de blijvende aandacht voor agendering en (technische) innovaties. Met de aanpak van OVIVI worden meer clubs en mensen bereikt met de boodschap dat racisme en discriminatie niet getolereerd wordt binnen het voetbal, de sport en de maatschappij. Ook zijn er verbeterpunten zoals het gebruik van de OVIVI-interventies onder bvo's. Positief valt op dat het commitment en de samenwerking tussen de betrokken partijen goed is. Op onderdelen en maatregelen zijn er verschillen in uitwerking, zoals de bereidheid en de prioritering van clubs om met het thema racisme en discriminatie aan de slag te gaan.

In de eerste monitor van OCIVI wordt geconcludeerd dat er nog een grote slag te maken is rond het bereik en de inzet van interventies, echter kan ook worden geconcludeerd dat binnen het programma OCIVI momenteel

meer gebeurt dan voorheen met betrekking tot antidiscriminatie en inclusie. De bewustwording over het belang van antidiscriminatie en inclusie neemt toe onder brancheorganisaties en sportaanbieders, aldus de onderzoekers. De monitor geeft vele inzichten maar bovenal richting tot verbetering en aanpassingen.

Tot slot

Helaas zijn uitingen van racisme, discriminatie, antisemitisme en homofobie maatschappelijk nog aan de orde van de dag, ook in de sport. Het kabinet heeft onlangs stevig ingezet met een aanpak bestrijding antisemitisme (Strategie Bestrijding Antisemitisme 2024–2030 | Rapport | rijksoverheid.nl). De actiepunten vanuit die aanpak moeten mijns inziens kunnen leunen op het netwerk, de expertise en de ondersteuning die al met OVIVI is opgebouwd.

Voor dit jaar pak ik samen met de partners door in de aanpak van discriminatie en racisme in het voetbal en breder binnen de sport. Over de invulling hiervan ben ik in gesprek en neem ik de aanbevelingen uit de beide rapportage(s) daarin graag mee. Vanwege het grote en blijvende belang van een veilige sportomgeving voor *iedereen* ben ik samen met de andere departementen en partijen in gesprek om ook in 2026 en mogelijk daarna door te gaan met zowel de aanpak OVIVI als OCIVI.

Voor meer informatie verwijs ik u naar de bijgevoegde rapportages.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
V.P.G. Karremans